

Vlaams
Parlement

ingediend op **423** (2014-2015) – Nr. 2
21 januari 2016 (2015-2016)

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Ingeborg De Meulemeester en Caroline Gennez

over de nota van de Vlaamse Regering

ingediend door viceminister-president Liesbeth Homans

Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2015-2019

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Kathleen Helsen.

Vaste leden:

Vera Celis, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester, Kathleen Krekels, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde;

Jos De Meyer, Jenne De Potter, Jan Durnez, Kathleen Helsen;

Ann Brusseel, Jo De Ro;

Caroline Gennez, Tine Soens;

Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

Peter Persyn, Grete Remen, Axel Ronse, Willy Segers, Ann Soete, Manuela Van Werde;

Caroline Bastiaens, Sabine de Bethune, Vera Jans, Katrien Schryvers;

Jean-Jacques De Gucht, Francesco Vanderjeugd;

Katia Segers, Steve Vandenberghe;

Elke Van den Brandt.

Documenten in het dossier:

423 (2014-2015) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering

INHOUD

1. Toelichting door minister Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs	4
1.1. Inleiding	4
1.2. Studiefinanciering	4
1.3. Kostenbeheersend beleid	5
1.4. Kleuterparticipatie.....	5
1.5. Armoedevaardig onderwijspersoneel en studenten lerarenopleiding.....	6
1.6. Kwaliteitsvolle schoolloopbanen voor iedereen	7
1.7. Cultuurparticipatie en laaggeletterdheid	8
1.8. Armoedetoets	8
2. Vragen en opmerkingen van de leden	9
2.1. Vragen en opmerkingen van Jo De Ro	9
2.2. Vragen en opmerkingen van Koen Daniëls.....	9
2.3. Vragen en opmerkingen van Caroline Gennez	10
2.4. Vragen en opmerkingen van Elisabeth Meuleman	11
2.5. Vragen en opmerkingen van Ingeborg De Meulemeester.....	12
2.6. Vragen en opmerkingen van Kris Van Dijck	12
2.7. Vragen en opmerkingen van Jan Durnez	12
2.8. Vragen en opmerkingen van Kathleen Krekels	13
2.9. Vragen en opmerkingen van Kathleen Helsen	13
3. Antwoorden van de minister	14
Gebruikte afkortingen.....	16

De Commissie voor Onderwijs besprak op 7 januari 2016 het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2015-2019 voor wat de bevoegdheid Onderwijs betreft.

1. Toelichting door minister Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs

1.1. Inleiding

Hilde Crevits licht, na haar nieuwjaarswensen te hebben uitgesproken, het onderdeel onderwijs van het actieplan toe, dat op 3 juli 2015 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd. Het kwam tot stand in samenspraak met heel wat organisaties die armoede bestrijden, zoals het Netwerk tegen Armoede. Het bouwt voort op eerdere plannen. Zij onderstreept dat elke Vlaamse minister de verantwoordelijkheid moet nemen om in zijn beleidsdomein vorm te geven aan de uitwerking.

In het nieuwe plan wordt in het bijzonder gefocust op de situatie van gezinnen met jonge kinderen en kinderarmoede. Armoede heeft natuurlijk met gebrek aan financiële middelen te maken, maar armoedebestrijding is veel meer dan dat. Naast de financiële uitdaging zijn immers ook empathie, respect en waardigheid sleutels voor verandering. Daarop noemt ze de concrete prioriteiten die zij voor onderwijs stelt: het optimaliseren van de toekenning van school- en studietoelagen met automatische toekenning als uiteindelijke doel; werken aan armoedevaardigheid bij onderwijspersoneel en studenten lerarenopleiding; kostenbeheersing.

Dertien van de actiefiches in het 222 pagina's tellende plan die betrekking hebben op Onderwijs, zijn terug te vinden onder de noemer '3.2.6. De Vlaamse Regering garandeert het sociale grondrecht 'onderwijs' voor mensen in armoede'.

1.2. Studiefinanciering

De kosten van onderwijs en de studiefinanciering komen aan bod in '3.2.4. De Vlaamse Regering garandeert het sociale grondrecht 'inkomen' voor mensen in armoede'. De filosofie van studiefinanciering is en blijft dat men mensen wil ondersteunen die over onvoldoende financiële armslag beschikken zodat de toegang tot kwaliteitsvol onderwijs voor iedereen gewaarborgd wordt. Twee concrete acties zijn daarop gericht: de automatische toekenning van de studiefinanciering en de afstemming van de kinderbijslag en de studiefinanciering.

De toekenning van een school- of studietoelage en de tijdige uitbetaling ervan is heel relevant voor de gezinsfinanciën van maatschappelijk kwetsbare gezinnen. Een kwart van de Vlaamse gezinnen heeft recht op een school- of studietoelage, maar niet alle gezinnen vragen haar aan of slagen erin het dossier volledig samen te stellen. Daarom werkt de administratie volop aan het optimaliseren van de toekenning. Daartoe wil de minister zowel de vrij ingewikkelde aanvraag vereenvoudigen als zo veel mogelijk automatiseren. Bij dat laatste wijst ze erop dat hoe dan ook menselijke handelingen nodig blijven, bijvoorbeeld voor gescheiden gezinnen.

Vanaf volgend schooljaar 2016-2017 komt er een nieuw, vereenvoudigd aanvraagformulier, dat van zes pagina's naar een of anderhalve gaat. Het ontwerp is bijna klaar en wordt met het Netwerk tegen Armoede afgetoetst. De minister wil het vanaf augustus 2016 in voege laten treden. Een tweede belangrijke stap is het uitbreiden van het vangnet: wie de voorbije twee jaar een toelage kreeg, maar halverwege dit schooljaar nog geen aanvraag heeft ingediend, wordt aangeschreven met de vraag of men een toelage wil. Deze

proactieve screening blijkt zeer goed te werken. Terwijl in het schooljaar 2013-2014 42.307 dossiers automatisch werden opgestart, die op 31 december 2014 een respons van 90% haalden, werden tijdens het schooljaar 2014-2015 al 75.872 dossiers automatisch opgestart, met een respons van ongeveer 80%. Dit schooljaar 2015-2016 stijgt het aantal automatisch opgestarte dossiers tot 100.000.

Verder onderzoekt haar administratie actief of men voor bepaalde doelgroepen niet al sneller naar een automatische toekenning kan gaan, met name voor mensen die een leefloon ontvangen en zij die leven van een inkomenvervangende tegemoetkoming. Er werden afspraken gemaakt om de koppeling met de federale databank inzake leefloon zo spoedig als mogelijk operationeel te maken. Er werden recent ook links gerealiseerd voor gegevens over het kadastraal inkomen en gehandicapten. Naarmate meer databanken beschikbaar worden, kan men de proactieve screening verruimen en nog meer dossiers automatisch afwerken.

1.3. Kostenbeheersend beleid

Wat de versterking van de kostenbeheersing betreft, wijst de minister erop dat de Vlaamse overheid circa 11 miljard euro in onderwijs investeert. Daarnaast worden er vanuit onderwijs verschillende initiatieven genomen zoals het stimuleren van scholen om bewust om te gaan met de kosten die ze gezinnen aanrekenen. In het kleuter- en basisonderwijs is er de maximumfactuur, maar in het secundair onderwijs kan de stap naar dat systeem niet in een keer gezet worden. Eerste stap in die richting is de oplevering van de studiekostenmonitor, die voorjaar 2016 klaar moet zijn en de kosten objectiviseert. Er zal bekeken worden of ook in het secundair onderwijs – bijvoorbeeld in de eerste graad – een maximumfactuur mogelijk is. De minister merkt wel op dat bij de invoering in het basisonderwijs voor meer dan 100 miljoen euro aan werkingsmiddelen werd ingezet. Zij wil de secundaire scholen niet de duimschroeven aandraaien zodat ze geen kwaliteitsvol onderwijs meer kunnen geven.

Voorts subsidieert zij organisaties zoals de vzw SOS Schulden op School, die werkt aan bewustwording rond kansarmoede op school, maar ook scholen effectief begeleidt bij de ontwikkeling van een solidair en kostenbeheersend beleid. De vzw kreeg in 2015 een projectsubsidie en krijgt die ook in 2016. Zij bereikte vorig schooljaar 179 scholen en gaf 29 vormingen. Wat haar betreft, mag dat wat meer zijn, want hun werk is heel zinvol.

Daarnaast is er de uitwisseling en het uitdiepen van goede praktijkvoorbeelden, onder meer via het communicatiekanaal Klasse. In mei 2015, ter voorbereiding van het nieuwe schooljaar 2015-2016, besteedde Klasse uitgebreid aandacht aan het thema schoolkosten, met onder meer de verplichte bijdrageregeling, transparante schoolfacturen, de noodzaak van duidelijke communicatie en nuttige tips. De minister onderstreept het belang van de genoemde transparantie. Op de website van het beleidsdomein Onderwijs zijn tal van tips, info en instrumenten rond kostenbeheersing terug te vinden (www.ond.vlaanderen.be/schoolkosten/).

Eind 2015 heeft de Vlaamse Regering ook de nieuwe beheersovereenkomsten met de ouderkoepelverenigingen goedgekeurd voor de periode 2016-2018. In de driejarige werkingsprogramma's wordt op een geïntegreerde wijze ook bijzondere aandacht besteed aan de problematiek van mensen in armoede.

1.4. Kleuterparticipatie

Binnen de onderwijs-actiefiches in het VAPA gaat heel veel aandacht naar het kleuteronderwijs. Daarin wordt ingezet op vroege en maximale kleuterparticipatie

vanaf 3 jaar met specifieke aandacht voor maatschappelijk kwetsbare gezinnen. Vlaanderen behoort nu al tot de wereldtop op het vlak van kleuterparticipatie, die bij de vijfjarigen 99% bereikt. Anderzijds blijft de kleine groep die niet of onvoldoende participeert, een groot risico lopen op onderwijsachterstand: terwijl een vijfjarige die voldoende aanwezig is in de klas 11% kans heeft op schoolse achterstand, stijgt die voor een vijfjarige die onvoldoende aanwezig is, tot 54%. Voldoende aanwezig zijn geeft dus belangrijke impulsen voor een goede start in het lager onderwijs.

De minister wil via kwantitatieve en kwalitatieve analyse van data een scherp beeld krijgen van kleuterparticipatie en zeker van het profiel van de kleuter die niet voldoende participeert. De motieven voor afwezigheid van maatschappelijk kwetsbare kleuters worden in kaart gebracht en op basis daarvan worden concrete acties geformuleerd. In dit verband wijst ze op de samenwerking met minister Vandeurzen op het vlak van kinderopvang. Ook de Huizen van het Kind kunnen hier relevant werk verrichten.

1.5. Armoedevaardig onderwijspersoneel en studenten lerarenopleiding

Goede armoedebestrijding heeft te maken met het kennen van armoede en het leren hoe ermee om te gaan. Mensen die in armoede leven, hadden vaak zelf slechte schoolervaringen en zien de school voor hun eigen kinderen niet noodzakelijk als positief. Een wettelijke verplichting opleggen is niet voldoende, men moet ook deze ouders stimuleren. Om armoede zo vroeg mogelijk aan te pakken is een van de acties de professionalisering van kleuteronderwijzers met het oog op het beter omgaan met kinderarmoede. Armoedevaardig personeel dat signalen herkent en ermee weet om te gaan, is nodig voor het creëren van gelijke kansen voor kwetsbare groepen.

Met het project 'Kleine kinderen, grote kansen' wil de minister samen met de Koning Boudewijnstichting en alle opleidingen kleuteronderwijs in Vlaanderen bijdragen aan een duurzame verankering van een versterkte professionaliteit bij (toekomstige) leraren kleuteronderwijs in het omgaan met diversiteit, kinder- en kansarmoede in het kleuteronderwijs. Dit noodzakelijke project staat wel los van de hervorming van de lerarenopleiding. De vier doelstellingen zijn: het ondersteunen van de docenten in de lerarenopleiding kleuteronderwijs bij de integratie van competenties voor het omgaan met diversiteit en kinder- en kansarmoede in het eigen curriculum; het versterken van startende leraren op dit vlak bij de overgang van de opleiding naar het professioneel functioneren; het bijdragen aan een attitudeverandering en het stimuleren van kritische reflectie over beeldvorming; het bijdragen aan positieve beeldvorming over het beroep van leraar kleuteronderwijs in het algemeen.

Het is de bedoeling om alle lerarenopleidingen kleuteronderwijs en de pedagogische begeleidingsdiensten een engagement te laten opnemen in dit nieuwe project. Het betreft een ondersteuningstraject van 2,5 jaar en past ook in het kader van de versterking van de lerarenopleidingen. Het project wordt in eerste instantie gesitueerd binnen de lerarenopleiding kleuteronderwijs. Maar doorheen de uitvoering van dit project wordt de transferwaarde naar alle andere lerarenopleidingen, die voor het lager onderwijs in het bijzonder, steeds bewaakt. Naast de Vlaamse overheid brengt ook de Koning Boudewijnstichting 250.000 euro in. Dit project vertrekt half januari 2016 voor advies naar de Inspectie van Financiën. De projectstart is voorzien eind februari 2016. Ook Klasse zal het ondersteunen met een mediacampagne.

1.6. Kwaliteitsvolle schoolloopbanen voor iedereen

Een kwaliteitsvolle schoolloopbaan biedt kansen op een succesvolle arbeidsloopbaan en vormt zo een efficiënt preventiemiddel om armoede enigszins te voorkomen. In het VAPA sluiten verschillende actiefiches aan op de verschillende facetten. Het gaat dan onder andere om: de opwaardering van het duaal leren tot volwaardige leerweg; een sterkere leerlingenbegeleiding en de optimalisering van de oriëntering van leerlingen en studenten met als doel een sterker studiekeuzetraject; het stimuleren van student tutoring in de instellingen van het hoger onderwijs om kinderen en jongeren uit maatschappelijk kwetsbare gezinnen te ondersteunen; de realisatie van concrete acties vanuit het actieplan 'Samen tegen schooluitval' om vroegtijdig schoolverlaten tegen te gaan en het leerrecht voldoende te garanderen. Een en ander zal nader aan bod komen in de bespreking van conceptnota's over deze onderwerpen.

De minister vermeldt dat vanaf 1 september 2016 de proefprojecten duaal leren van start gaan, waarin jongeren naast leren op school ook op de werkvloer leren in de richtingen elektromechanische technieken, elektrische installaties, chemische procestechnieken, ruwbouw, groenaanleg en -beheer, zorgkundige en wellicht ook haarverzorging.

Wat de leerlingenbegeleiding betreft, zijn twee studies volledig afgerond: de audit naar de werking van de CLB's en de wetenschappelijke review van de leerlingenbegeleiding (<http://www.onderwijs.vlaanderen.be/centra-voor-leerlingenbegeleiding-doorgelicht>). Op 11 december 2015 keurde de Vlaamse Regering de krijtlijnnnota voor de hervorming van de leerlingenbegeleiding in Vlaanderen goed. Na het inwinnen van de adviezen, onder andere van de Vlor, volgt de parlementaire behandeling. Het doel is om beter dan vandaag de stem van kansarme ouders en leerlingen te horen, en dat zij een bondgenoot vinden in de CLB's. In dit verband vernoemt ze ook de oriënteringsproeven.

Vervolgens vermeldt ze de middelen die ze uittrekt voor de genoemde projecten student tutoring bij de instellingen van het hoger onderwijs. Centraal in de te selecteren projecten staat de competentieontwikkeling inzake leren leren bij leerlingen vanaf de derde graad basisonderwijs tot de derde graad secundair onderwijs. Studenten van de lerarenopleiding, pedagogische wetenschappen en sociaal werk leren van dichtbij hoe kinderen uit kwetsbare gezinnen school ervaren en welke hun noden zijn. Ook de engagementsverklaring 'Leren door maatschappelijk engagement', die alle hogescholen hebben ondertekend, sluit daarbij aan. In het kader van de huiswerkbegeleiding bij kansarme kinderen geeft ze nog mee dat vzw De Katrol in West-Vlaanderen eind 2015 een projectsubsidie ontving ter versterking van haar aanbod rond studie- en opvoedingsondersteuning aan huis.

In het VAPA is er ook een actiefiche opgenomen om de impact van het M-decreet voor kansarme leerlingen te versterken. Zij heeft bijzondere aandacht voor het indijken van onterechte doorverwijzingen op basis van SES-kenmerken. Het is belangrijk dat de impact van het M-decreet goed wordt gemonitord. Het plan van aanpak wordt momenteel intern en extern afgetoetst. Het is nog te vroeg voor conclusies. Wel zeker is dat binnen de hervorming van het gon de onderwijsbehoeften van de kinderen veel centraler komen te staan. Dat betekent dat het hebben van een diagnose minder belangrijk wordt. Vaak kunnen kansarme gezinnen het bezoek aan een psychiater niet betalen waardoor ze geen toegang krijgen tot geïntegreerd onderwijs.

In het VAPA is er ook een actiefiche opgenomen over STEM, waar ze nu niet in detail op ingaat. Ze vermeldt wel een subsidie via de lerarenopleidingen aan het STEM-Lerend Netwerk van het basisonderwijs voor het project STEM+. Het is een

platform van meer dan 60 basisscholen en een heel aantal lerarenopleidingen dat zoveel mogelijk kinderen laat kennismaken met STEM.

1.7. Cultuurparticipatie en laaggeletterdheid

Wat cultuurparticipatie betreft, zet zij samen met minister Gatz de schouders onder het cultuureducatieplatform www.cultuurkuur.be, dat scholen en cultuureducatieve organisaties verbindt. De UIT-databank verlaagt de participatiedrempel voor scholen aan culturele activiteiten. Scholen kunnen kosteloos met De Lijn in het kader van dynamoOPWEG naar honderden culturele bestemmingen. Daarnaast zijn er de Dynamo3-subsidies, waarbij scholen tot 1500 euro kunnen krijgen voor het uitwerken van een creatief project met een externe culturele partner op maat van de school. De laatste oproep werd gedaan in november 2015. De jurering vond plaats in december 2015 en binnenkort zullen dan ook de laureaten bekendgemaakt worden.

Om horizontale doelen te realiseren zoals laaggeletterdheid voorkomen en bestrijden, en armoede en sociale uitsluiting voorkomen en bestrijden, is er afstemming en samenwerking tussen de verschillende beleidsdomeinen betrokken bij het VAPA en het Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen. Daarom werden in het kader van dit VAPA ook doelstellingen uit het Strategisch Plan Geletterdheid letterlijk opgenomen. (Kans)armoede en laaggeletterdheid komen immers vaak samen voor. Als voorbeeld geeft ze geletterdheidsondersteuning van ouders in het leerplichtonderwijs via samenwerking met de basiseducatie versterken.

Op dit ogenblik wordt er reeds een nieuwe Week van de Geletterdheid 2016 voorbereid. In het kader van het verticaal armoedeoverleg onderwijs werd het project Leerkansen, rond levenslang leren, georganiseerd vanuit basiseducatie samen met verenigingen waar armen het woord nemen, dit najaar voorgesteld aan haar kabinet. Doel is om maximale leerkansen te creëren, waarbij de partnerorganisaties van elkaars aanpak leren: onderwijsbenadering versus armoedebenadering. Doel is om dergelijke goede praktijken van samenwerking tussen centra voor basiseducatie en verenigingen waar armen het woord nemen, verder te promoten en te verspreiden.

1.8. Armoedetoets

Tot slot vermeldt de minister nog de armoedetoets, die als doel heeft te bewaken dat het (armoedebestrijdings)beleid tegemoet komt aan de noden van mensen in armoede. In de armoedetoets wordt ook de haalbaarheid van een automatische toekenning van elk nieuw recht nagegaan. Vier onderwijsdossiers waarvoor een dergelijke toets relevant is, zijn: de uitvoering van het masterplan modernisering secundair onderwijs; de evaluatie van het financieringssysteem voor het leerplichtonderwijs; de realisatie van een betere studiekeuzebegeleiding; de automatisering van de school- en studietoelagen.

Het Vlaams Netwerk tegen Armoede is vragende partij voor periodiek overleg en dialoog, en vindt dat minstens even belangrijk als een louter formele armoedetoets. De minister is het daarmee eens. Het gaat om de modernisering van het secundair onderwijs, de automatisering van de school- en studietoelagen en de studiekeuzebegeleiding. Er wordt verticaal armoedeoverleg gehouden tussen administratie, kabinet en de armoedesector, verzekert de minister. Door de aandachtsambtenaar voor armoedebestrijding binnen het beleidsdomein Onderwijs is een eerste voorstel van plan van aanpak rond de armoedetoets uitgewerkt, waarover zal worden overlegd.

2. Vragen en opmerkingen van de leden

2.1. Vragen en opmerkingen van Jo De Ro

Volgens *Jo De Ro* is geen enkele fractie tegen meer acties om (kinder)armoede aan te pakken. Emancipatie behoort immers tot het DNA van ons onderwijs. Studietoelagen zijn daarin heel belangrijk en alles wat op dat vlak kan gebeuren, verwelkomt hij als vooruitgang, want aan de automatische toekenning wordt al heel lang gewerkt. Het lid dringt erop aan dat ook het parlement bekijkt wat aan de wetgeving moet veranderen om dit mogelijk te maken. Naast de nodige links met databanken, investeringen in ICT en privacybescherming, moet immers ook de complexiteit van de regelgeving zelf aangepakt worden. Het lid is alvast blij met de beloofde automatisering voor wie een leefloon ontvangt.

Daarbij komt dat de communicatie moeilijker is geworden sinds het verdwijnen van de papieren Klasse. Het is belangrijk dat het personeel tips krijgt, maar daarnaast moet ook ingezet worden op een nieuwsbrief voor tussenpersonen zoals diversiteits- en armoedeorganisaties, OCMW's en sociale diensten, die deze ouders kunnen bereiken.

Zolang de federale leerplichtleeftijd niet wordt verlaagd, is de rol van Kind en Gezin primordiaal voor de aanwezigheid in het kleuteronderwijs, te beginnen met op tijd komen voor het kringgesprek aan het begin van de schooldag en niet vroegtijdig weggehaald worden. In die optiek bepleit hij aan nieuwkomers het belang van kleuteronderwijs in de strijd tegen armoede uit te leggen. Probleem is dat Kind en Gezin minder efficiënt kan werken in de Vlaamse Rand, omdat veel kinderen geboren zijn in Brussel en daar werden opgevolgd door ONE. Kan de minister erop aandringen bij haar collega Vandeurzen om met zijn Franstalige collega een snelle overdracht van gegevens te regelen?

Voorts vraagt hij, in het kader van het M-decreet, aandacht voor de toegang tot betaalbare hulp en zorg zoals logopedie en andere therapie, en voor de transfer van de expertise van het buitengewoon onderwijs.

De genoemde projecten klinken veelbelovend en de organisaties hebben hun sporen verdiend, maar daar mag het niet bij blijven. Armoedebestrijding, en meer algemeen diversiteit, moet een structureel onderdeel worden van de lerarenopleiding.

Verder wijst hij op de opportuniteit om de bestaande, goede voorbeelden van lokale samenwerking tussen schooldirecties en OCMW's beter te verspreiden, bijvoorbeeld via VVSG.

Tot slot betreurt hij dat gemeenten die verkiezen via de scholen te werken, uitgesloten zijn van de 1 euromaatregel van minister Homans, die beperkt is tot projecten van buurtcentra of armoedeverenigingen die de hele familie bereiken. Hij vraagt dat bij de volgende oproep ruimte wordt geschapen om ook scholen daarvan te laten genieten.

2.2. Vragen en opmerkingen van Koen Daniëls

Koen Daniëls vraagt wat de minister doet met de nationaliteitsvoorwaarden die verbonden zijn met de automatische toekenning van een studietoelage aan mensen met een leefloon of vervangingsinkomen. Hij vraagt om een nadere omschrijving van de beoogde groep.

De ouderkoepelverenigingen krijgen subsidies om ouders te stimuleren hun kinderen tijdig naar school te sturen, maar in welke mate slagen ze daar werkelijk in? Een affiche ophangen volstaat immers niet.

Met het oog op de kennis van het Nederlands wil men de basiseducatie naar de scholen brengen. Hoe moet dat praktisch in zijn werk gaan in scholen die nu al geen ruimte over hebben? Dit vereist multifunctionele gebouwen en het is ook goed dat dit in het masterplan scholenbouw is opgenomen.

Wat de schoolfacturen betreft, klopt het dat het basisonderwijs extra financiering kreeg bij de invoering van de maximumfactuur, maar dit heeft de onbetaalde facturen niet doen verdwijnen. Daar komt bij dat aankopen buiten die factuur gebeuren en dat de scholen grote inspanningen doen, die veel tijd en energie vragen. Hij pleit voor realisme.

Hij ondersteunt de opname van de studiekeuze en -oriëntering in het plan. Het is inderdaad van belang kinderen van alles te laten proeven. Hij waarschuwt wel duaal leren niet tot doelgroepen te beperken: leren en werken moet voor alle leerlingen openstaan. Net zoals alle ouders gebaat zijn bij duidelijke communicatie, is ook iedereen dat bij goede studiekeuzebegeleiding.

2.3. Vragen en opmerkingen van Caroline Gennez

Caroline Gennez vindt de centrale positie van kinderarmoedebestrijding een goede keuze in het VAPA. Haar fractie is voorstander van transparante kosten, maar nog meer van kostenbeheersing. Daarom ook was zij pleitbezorger van de invoering van de maximumfactuur in het basisonderwijs, maar dan wel met de verhoging van de werkingsmiddelen als tegenhanger. Zij bepleit dat dit ook gebeurt bij de invoering in de eerste graad van het secundair onderwijs, waarvoor zij ook een brede invulling van de opleiding verdedigt.

Het lid steunt de kostenmonitor en vraagt wanneer hij er precies zal zijn. Vraag is wel of men zich daarna beperkt tot het geven van tips aan scholen of ook richtkosten per richting aangeeft. Volgens haar gaat scholen aanspreken op hun verantwoordelijkheid niet ver genoeg. Voor sommige scholen zijn bijkomende kosten, zoals voor buitenlandse reizen, een instrument om bepaalde leerlingen niet te hebben of te houden. Niet alle scholen starten spontaan een solidariteitsfonds. De OESO leert dat de gemiddelde kosten bepalender zijn voor de schoolkeuze dan het onderwijsaanbod, waardoor zij een op zich betere oriëntatie op maat van het talent kunnen belemmeren. Het lid verdedigt, naast de verhoging van de werkingsmiddelen, een doortastende aanpak met een richtstructuur voor de kosten in de tweede en derde graad, en wijst vrijblijvendheid af.

Ook haar fractie moedigt inderdaad de automatische toekenning van studietoelagen toe. Per doelgroep werken vindt ze zinvol. Ze wijst er wel op dat niet alleen federale databanken moeten verbonden worden, maar ook Vlaamse, zoals die van de (verhoogde) kinderbijslag. Ziet de minister het betrekken van die laatste categorie als een mogelijkheid? Het recht op een studietoelage afhankelijk maken van aanwezigheid op school is volgens haar fractie net als voor de ombudsman en de kinderrechtencommissaris geen effectief instrument tegen spijbelen. Blijft de minister het daarmee eens? Sp.a vraagt ook om de middelen van de federale schoolpremie te investeren in de introductie van de maximumfactuur in de eerste graad van het secundair onderwijs.

Haar fractie sluit zich ook aan bij de investering in jonge kinderen. De enorme kloof tussen de participatie aan de kinderopvang en het kleuteronderwijs wijst zij aan de kosten. In de niet-inkomensgebonden crèches is er immers geen

maximumfactuur. Daarin investeren levert volgens haar meer resultaten op dan schermen met de verlaging van de leerplichtleeftijd. Sp.a pleit voor het weghalen van de tussenschotten. Elke toekomstige kleuterschool organiseert op haar site best ook een crèche. Niet elk kind is op hetzelfde moment klaar voor de overgang. Ook de vermindering van de informele opvang vraagt om een versterking van het zorgcontinuüm.

Daarnaast bestaat ook een kloof tussen klas en vrije tijd. Aan het deeltijds kunstonderwijs wordt geparticipeerd door de blanke middenklasse. Er is een inhaalbeweging voor kansarme en allochtone milieus nodig. Sp.a is voorstander van de brede school als spil van het verenigingsleven in de buurt en stelt voor aan dergelijke initiatieven extra infrastructuursubsidies te verlenen. Het lid vraagt alvast een gezamenlijke bespreking van de conceptnota buitenschoolse kinderopvang met de commissie Welzijn.

Gezonde voeding op school is inderdaad essentieel. Haar fractie stelt voor dat Vlaanderen middelen genereert samen met de lokale besturen: een euro voor een euro. Scholen die detecteren wie geen of ongezonde voeding mee naar school brengt, zouden trekkingsrechten moeten krijgen bij een lokaal fonds om gratis gezonde voeding aan te bieden. Dat scholen als actor worden aanvaard bij de 1 euromaatregel lijkt haar evident.

Hoe ziet de minister concreet de integratie van armoedevaardigheid in de lerarenopleiding? Hoe ziet zij de nascholing op dat vlak? Welke middelen wil ze daarvoor inzetten?

2.4. Vragen en opmerkingen van Elisabeth Meuleman

Ook de fractie van *Elisabeth Meuleman* vindt de rol van onderwijs cruciaal in de armoedebestrijding. Die bril moet de overheid reflexmatig opzetten bij verschillende dossiers zoals de hervorming van het secundair onderwijs en de studiefinanciering (waarbij ze herinnert aan het OESO-pleidooi voor investeringen).

Wat kleuterparticipatie betreft, blijft haar fractie voorstander van leerplichtverlaging, ook al zijn de inschrijvingscijfers al hoog. Bij de jongsten is wel opvolging van de aanwezigheid nodig. Naast de verzameling van accurate gegevens is een voldoende groot begeleidingskader nodig zodat de klasgroepen niet te groot worden. De genoemde opvolging vereist ook aandacht van steden en gemeenten, terwijl sommige projecten dreigen te sneuvelen door besparingen op flankerend onderwijsbeleid. Het lid pleit voor een ambitieus beleid.

De acties rond cultuurparticipatie in samenwerking met minister Gatz zijn goed maar het lid hoopt vooral dat de brede school eindelijk van de grond komt tijdens deze legislatuur. Diezelfde hoop koestert zij ten aanzien van automatische toekenning van studietoelagen. Zij waardeert wel de bestaande semi-automatisering. Op het vlak van kostenbeheersing en transparantie zijn er enorme verschillen tussen scholen, ook in dezelfde richtingen. Die moeten uitgewist worden. Zonder actieve kostenbeheersing blijven selectie en segregatie bestaan.

Ook zij verzet zich tegen de absurde uitsluiting van scholen uit de 1 euromaatregel. Goed eten bevordert immers de schoolprestaties. Dit vormt een opportuniteit voor zowel armoedebestrijding als gezondheidsbeleid. Het lid pleit voor meer ambitie.

2.5. Vragen en opmerkingen van Ingeborg De Meulemeester

De fractie van *Ingeborg De Meulemeester* staat achter de integratie van armoedevaardigheid in de lerarenopleiding. Men mag echter de huidige leerkrachten niet vergeten. Bovendien moeten ze niet alleen kunnen detecteren maar ook weten waar ze voor hulp terecht kunnen. Ouderbetrokkenheid is volgens haar een belangrijke hefboom. In Beveren werkt men daartoe in het Sociaal Huis met een opgeleide ervaringsdeskundige en kunnen leraren terecht bij een telefonisch ondersteuningspunt. Zij beveelt dit aan iedereen aan. Ook met de Huizen van het Kind ziet zij samenwerkingsmogelijkheden.

2.6. Vragen en opmerkingen van Kris Van Dijck

Kris Van Dijck stelt verontwaardigd vast dat de (kinder)armoede op tien jaar tijd nauwelijks verminderd is, in weerwil van ons unieke sociale stelsel. Sommige fiches in het voorliggende plan betreffen – op zich terecht – symptoombestrijding maar men moet daarnaast ook de basis van het probleem aanpakken. Om de vicieuze cirkel van de generatiearmoede te doorbreken moet de overheid inzetten op werk, werk en werk. Net daarom is onderwijs cruciaal. Hij waardeert dan ook de toegelichte initiatieven, waarvan vele al in uitvoering, zoals die met betrekking tot duaal leren.

Hij is het niet eens met mevrouw Gennez dat schoolactiviteiten als uitstappen een hinderpaal zouden vormen. Volgens hem geeft buiten de muren treden juist kansen aan kinderen die ze thuis niet krijgen. Scholen doen wel degelijk feitelijke inspanningen om wie het financieel moeilijk heeft, mee te krijgen.

Voor de inrichting van een brede school heeft men de minister niet nodig. Vandaag mag een school op zijn terrein al kinderopvang inrichten.

Het lid onderstreept het belang van het lokale beleid op het vlak van armoede. Geëngageerde leerkrachten doen al decennia aan armoedebestrijding en weten wie het thuis moeilijk heeft. Anderzijds moeten ze in eerste instantie lesgevers blijven en zijn ze geen maatschappelijk assistenten.

Vervolgens laat hij zich kritisch uit ten aanzien van de subsidie aan ouderkoepelverenigingen in de plaats van de lokale ouderverenigingen. Hij wil ook nadere inlichtingen bij de initiatieven rond student tutoring.

In verband met kleuterparticipatie geeft hij als tip om alle ouders bij elke instapdatum aan te schrijven met een wervende brief en een lijst van alle scholen in de gemeente. Tot slot kijkt hij uit naar de resultaten van de studie over het effect van het M-decreet op kinderen in armoede.

2.7. Vragen en opmerkingen van Jan Durnez

Jan Durnez verdedigt het belang van gezonde maaltijden voor zelfontplooiing met een verwijzing naar de behoeftepiramide van Maslow. De regering heeft de opdracht de bevrediging van deze basisbehoefte te coördineren. Het uittrekken van middelen voor 22 gemeenten kan een voorzet zijn, maar de scholen en de speelpleinen betrekken is effectiever.

Naast onderwijzen heeft de leraar ook een opvoedings- en sociale taak, die blijvende aandacht vergt. Hij merkt tot slot op dat ook de grote voorafnames uit het Gemeentefonds kunnen dienen voor sociaal en flankerend onderwijsbeleid en dat dit in een actieplan naar voren kan komen.

2.8. Vragen en opmerkingen van Kathleen Krekels

Kathleen Krekels gaat in op twee puntjes. De minister vindt dat het niet kan dat kinderen van wie de ouders het niet kunnen betalen, geen beroep kunnen doen op psychologisch onderzoek of therapie van externe hulpverleners en dat kinderen te vaak in het buitengewoon onderwijs terechtkomen op basis van SES-kenmerken. Het M-decreet moet ervoor zorgen dat dit niet meer gebeurt en dat ieder kind de nodige zorg krijgt. Veel maatregelen gaan een beetje automatisch in via de scholen zelf, maar ook ouders moeten de weg kunnen vinden naar hulpverlening. Het lid onderstreept het belang van de zichtbaarheid en de laagdrempeligheid van het CLB.

Kinderen die vroeger geen therapie konden volgen omdat de ouders het zich niet konden veroorloven en onvoldoende ondersteund konden worden binnen de gedifferentieerde klaswerking, kwamen vanwege leerachterstand of sociaal-economische factoren in het buitengewoon onderwijs terecht. De nieuwe maatregelen zullen volgens het lid vooral leiden tot aangepast klasmanagement en schoolbeleid in het gewoon onderwijs, maar gaan de noodzakelijke therapeutische benadering niet vervangen. Men zal dus toch niet kunnen uitsluiten dat bepaalde leerlingen op grond van SES-kenmerken in het buitengewoon onderwijs terechtkomen. Klopt die gevolgtrekking of ziet de minister dat anders? Zo ja, moet volgens de minister het CLB instaan voor een volledige diagnostiek, die bij wijze van spreken gratis is? Voorziet zij voor de externe begeleiders een plaats in het gewone onderwijs?

2.9. Vragen en opmerkingen van Kathleen Helsen

Kathleen Helsen vindt de armoedeproblematiek enorm belangrijk. Dat het probleem ondanks het vele werk van de voorbije jaren alleen maar groter lijkt te worden, noopt tot nadenken over de effectiviteit van maatregelen en keuzes. Zij dringt al jaren aan op de automatische toekenning van de studietoelage, maar dit blijkt een zeer moeilijke operatie. De keuze van de minister om dit alvast te regelen voor de meest kwetsbaren vindt zij juist. Deze legislatuur moet eindelijk een stap vooruit gezet worden.

De invoering van een maximumfactuur in het secundair onderwijs is moeilijk omdat niet geweten is hoeveel onderwijs kost. Ook de kostenbeheersing wordt weinig opgevolgd. Ook op dat vlak zijn stappen vooruit dus welkom.

De effecten van het M-decreet moeten afgewacht worden maar de spreker hoopt dat ouders van kinderen met beperkingen een diagnosestelling kunnen laten doen zonder dat dit door de kostprijs wordt verhinderd. Deze legislatuur moet eindelijk de expertise van het buitengewoon onderwijs inzake logopedie inzetbaar worden in het gewoon onderwijs, indien nodig. Te vaak kiezen ouders voor het buitengewoon onderwijs omdat de ondersteuning daar gratis is.

Professionalisering is een belangrijk punt. Zij hoopt dat de resultaten van het project met de Koning Boudewijnstichting over de omgang met diversiteit kunnen vertaald worden voor alle leerkrachten en niet alleen voor de lerarenopleiding.

Zij gelooft wel in de ondersteuning van de koepels, namelijk voor hun bijdrage aan de professionalisering van de ouderverenigingen. Ook zij slagen er moeilijk in mensen in kansarmoede te bereiken, terwijl net de betrokkenheid van de ouders cruciaal is.

De brede school is belangrijk en bestaat inderdaad al, maar niet voor de kansarmen. Ook daar is specifieke aandacht voor de effectiviteit nodig, net als in

de studieloopbaanbegeleiding, die nog vaak de vertaling van recente wetenschappelijke inzichten mist.

Tot slot moet ook de hervorming van het secundair onderwijs de armoedetoets doorstaan.

3. Antwoorden van de minister

Hilde Crevits is blij met de vaak gelijklopende reacties. Zij onderstreept dat het Netwerk tegen Armoede armoedebestrijding niet als een geïsoleerd onderwijsprobleem ziet. Net daarom stelde de regering een gecoördineerd plan op.

Zij erkent dat de automatisering van de school- en studietoelage lang duurt. Maar het is een complexe operatie zoals bleek uit het voorbeeld van Koen Daniëls over de nationaliteitsvoorwaarde. Daarnaast worden de toelagen toegekend op basis van een vroeger inkomen, terwijl iemand die een leefloon had, werk kan gevonden hebben. Hoe dan ook zal de studietoelage teruggevorderd moeten worden van mensen die automatisch maar onterecht een toelage kregen. Er zijn ook mensen die frequent van adres of gezinssamenstelling veranderen. Dat betekent evenwel niet dat ze niet bereid is de sprong te wagen. De bestaande semi-automatisering is in elk geval een goede zaak.

Zij heeft begrip voor de opmerking over het nagenoeg verdwijnen van de papieren Klasse voor Ouders maar heeft ook vragen bij de effectiviteit van drukwerk in de boekentas. Persoonlijk contact via het oudercontact of via Kind en Gezin heeft het meeste effect. Zij verzekert dat minister Vandeurzen overlegt met zijn Franstalige collega en belooft om werk te maken van dit thema, samen met hem. De minister deelt nog mee dat dit schooljaar voor 20 miljoen euro meer studietoelagen uitbetaald worden dan het jaar ervoor.

Zij wijst erop dat de schoolpremie op dit moment naar de ouders gaat. Als men de middelen voortaan aan de scholen geeft, moet men de garantie hebben dat de kosten dalen. De minister wil stapsgewijs gaan, te beginnen met de oplevering van de kostenmonitor. Zij heeft zeker de bedoeling om daarmee naar een uniformer kostenbeleid te gaan, verzekert ze. Ze heeft er ook geen probleem mee om de integratie van het hele stelsel van school- en studietoelagen in het kinderbijslagbeleid te onderzoeken, maar is niet zeker dat dit efficiënter zal blijken. In elk geval mag het geen kansen aan mensen ontnemen. Ze vindt het opmerkelijk dat grote steden contactpunten moeten inrichten om mensen de weg doorheen de aanvraagformulieren te wijzen, maar eigenlijk zouden ze overal moeten bestaan. Ze bevestigt wel de geplande vereenvoudiging.

De minister zou het fantastisch vinden mochten alle scholen elke middag al hun leerlingen een gezonde maaltijd kunnen aanbieden, maar budgettair kan dat niet. Zij erkent dat dit de basis is voor leergierigheid en onderzoekt hoe daar werk van gemaakt kan worden.

Het klopt dat het in de lerarenopleiding om een project gaat, maar alle opleiders doen er wel aan mee. Het doel is structurele verankering.

De gon-begeleiding wordt volledig vernieuwd naar de behoeften van kinderen en minder gebaseerd op een medische diagnose. Voor sommige kinderen met autisme is schoollopen in het gewone onderwijs minder evident dan voor andere. Er moet ook gewacht worden op de evaluatie van het M-decreet.

Gesprekken met de ouderkoepelverenigingen leidden tot een nieuwe samenwerkingsovereenkomst. De overeenkomst garandeert dat er ook een output is, verzekert de minister.

Van de genoemde sanctie voor schoolverzuim, namelijk het afnemen van de schooltoelage, is ze een koele minnaar. De sanctie is nog opgenomen in de conceptnota maar de minister is nog op zoek naar een beter alternatief.

Zij is het eens dat de brede school al bestaat en decretaal mogelijk is maar men moet ook kijken wie men er thans mee bereikt. Men moet ook de ouders mee krijgen en dat is niet alleen een kwestie van budget. Mensen in armoede vragen om gebruik te maken van hun expertise.

Zij erkent dat de middelen voor flankerend onderwijsbeleid geïntegreerd zijn in het Gemeentefonds, maar ze werden ook maar aan een beperkt aantal gemeenten toegekend. Men moet ook bekijken wat lokale besturen al krijgen per leerling die in hun gemeente schoolloopt. Steden en gemeenten investeren daarmee, waarbij ze de Gentse netoverschrijdende coaches aan huis vernoemt. Interessant is ook dat de CLB's er samenwerken en dat een leerling wordt toegewezen aan een medewerker en niet aan een centrum.

Kathleen HELSEN,
voorzitter

Ingeborg DE MEULEMEESTER
Caroline GENNEZ,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
gon	geïntegreerd onderwijs
ICT	informatie- en communicatietechnologie
M-decreet	decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
ONE	Office de la Naissance et de l'Enfance
SES	sociaal-economische status
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics
VAPA	Vlaams Actieplan Armoedebestrijding
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
vzw	vereniging zonder winstoogmerk